

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Афармленне Уладзімір Гундар

Прыісці да сёняй веры

Прэмова

Плановнае спадарства! Вы трымаеце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага святара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці”. Артыкулы з гэтае кнігі ўжо не раз друкаваліся на старонках мясцовай газеты “Тэх-рэлігія” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і прыхожыя ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік, каго напісанае настаяцелем баранавіцкага прыходу св. Мяды і Мятрода Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надрукаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі святар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвяргаў савецкія тэзісы аб шкоднасці рэлігіі, нясумяшчальнасці веры ў Бога і навукі, пераканаўча даказваў, што найбольшыя вучоныя ў аграмаднай большасці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сённяшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці” – гэта першы вопыт псіхалогічнага абагульнення рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і святары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасылаючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасць уніяцкага святара, які ў сваіх разважаннях пра Бога і існасць спалучае рэлігію і палітыку, псіхалогію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтым смела казаць. Але на такі крок сёння здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Пераследаваныя на радзіме ардын-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. Духоўнасць	93
П.23. Характыв	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. "Не хочу иметь ребенка..."	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа тэлерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134
III	
ЭКЗІСТЭНЦЫЯ І ПАКАВАННЯ	137
III.1. Успенне	138
III.2. Апошняя перспектыва ўзросту	142
III.3. Гэапсіхалагічная канфесійнасць асобы	150
III.4. Сямейная трэліза экумены	153
III.5. Прынесіся маці	156
III.6. Прынесіся айцу	160
III.7. Сямейная парусія: "Сем хлябоў і дзве рыбы"	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтэралог	172
III.10. У сям'і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	180
III.12. Ружанец у псіхічным развіццё і дзіцяці	183
III.13. "Лебядзінае паляванне"	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічны разважальнік	192
III.16. Педагагічныя прынцыпы асабістай свабоды	196
IV	
ПАКАВАННЯ І АПАКАВАННЯ	203
IV.1. Псіхалогічны сэнс Евангелля	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. "Хай будзь усе адно"	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Суд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выгнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багадзі ад Бога	232
IV.13. "Камень, адкінуты будаўнікамі"	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Крыжа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

III.9. ІНТРАЛОГ

Асоба чалавека накіравана на еднась з Госпадам, ад Якога еднась уласных думак, пачуццяў і ўчынкаў. Спосаб даследавання свайго “Я” праз давядзёныя незакончаных моўных і графічных матываў да закончаных сказаў і малюнкаў быў спажываны ў кантэксце “інтралогу”. Тэрмін *intrologos* можа перакладацца як унутранае слова. Зразумела, гэта не тое самае, што ўнутраны голас, супярэчлівыя зносіны з якім шмат каму добра вядомы з дзяцінства. Існуюць узаемаадносіны паміж “Прагай чужага слова Божага” [Ам 8,11] як існай патрэбай жыцця і інтуітыўным матывам гэтага жыцця ў кожнай канкрэтнай асобе. Яе дзейнасць і перажыванні настолькі складаныя, што паводзіны чалавека не накіроўваюцца простымі шляхамі да рэалізацыі духоўнай патрэбы. Так, наш “унутраны голас” патрабуе вядомай гульні ім, і духоўна здаровы чалавек робіць нярэдка ўчынкі над уласным яго пабуджальнага стымулу. У такіх выпадках прынята гаварыць аб “нематываваных учынках” [37, 11]. Але чалавек здольны не падпарадкоўвацца слепай сітуацыі, а прытрымліваючыся намеру Царства Божага вызначачага яго паводзіны. Такім чынам утвараецца крыж асабістага жыцця чалавека, нябесных, вербальных намераў якога спалучаюцца з зямнымі – гарызантальнымі – матывамі паводзін. Адбываецца насычэнне інтуітыўных матываў асобы змястоўнымі намерамі Жыцця. Менавіта ў гэтым напрамку “інтралог” у хрысціянска-біблійна-эсхаталагічным сэнсе азначае, папершае, слова, якое стала асобай нашага жыцця, існым яго пачаткам, адным з метаў, спосаб ачышчэння матываў асобы да ўмоваў самааналізацыі (*introspectio*) і самабыцця (*presentatio*). Так, слова, стаўшае “Светахам нагам маім і святлом на шляху маім” [Пс 119, 105] дапамагае вызначыць спектр унутранага жыцця чалавека.

Тацяна К. прасіла мяне прааналізаваць яе вербальна-графічныя праекцыі адпаведна перспектыве прэзентацыі. Гэтая перспектыва пачынаецца з патрэбы (“хачу”) і пачуцця (“люблю”), каранёў усіх праблем чалавека. І калі ён адпавядае гэтым галоўным элементам прыкладна як «люблю паесці» альбо “хачу Паршэ” – адразу робяцца зразумелымі

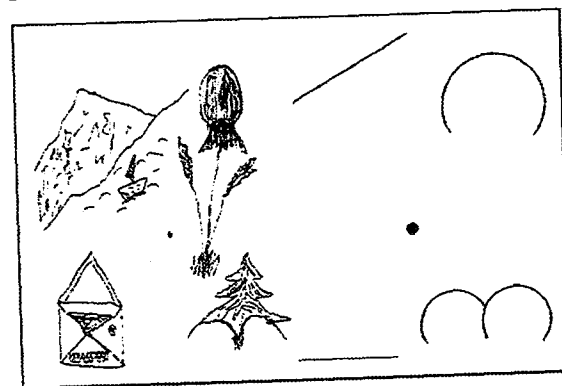
матэрыяльныя запатрабаванні і пачуцці паддосліднага, што перашкаджаюць яго духоўнай перспектыве. Што ж, “напачатку было слова” з уласнай адпаведнай таму вызначэнню наступствамі. Гэтыя матывы, узятыя з іншага “канверта”, служаць фонам праекцыйнага жыцця, якая “хочет быть счастливой” і “любит печатать”. Прага шчасця ёсць яе існай патрэбай чалавека, створанага “па вобразе і падабенстве Божага”, праблема не Якога ўдакладняе ўсю паўнату гэтага жыцця. Але канкрэтны намер Царства Божага Тацяна змяняе на ачышчэнне матываў “верю в удачу”, які зрабіўся бяспрымусова вытокам марных летуценняў прагматычнага розуму. Ірэчы, “Мара” ў ведыйскіх тэкстах прадстаўлены як уладар пекла – спакуснік пахацінстваў. Так, чалавечая мара можа стацца перашкодай Царству Божаму, якое “Высілкамі бярэцца, і кожны з намаганнем уваходзіць у яго” [Лк 16, 16], а таму патрабуе тэрміновай перамены марнатраўства на духоўную бадзёрасць: “Не спіце і маліцеся, каб не ўпасці ў спакусу. Дух бадзёры, цела ж нядужае” [Мц 26, 41]. Тацяна піша: “Я чакаю свайго шчасця”, але верыць не ў Бога, а поспех, які ў Яго адсутнасць ператвараецца ў выпадак. Яе ўнутраны тон інтуітыўна адчувае набліжэнне шчасця, але не можа ўсвядоміць таго, што “Царства Божае ўнутры нас ёсць” [Лк 17, 21]. Аўтарцы пісьма пакуль што невядомая духоўная якасць шчасця, але яе практычны намер дазваляе сфармаваць дынаміку ўласных паводзін (“иду вперед”) праз актывізацыю мрояў (“думаю о будущем”). Як філосаф Сакрат, Тацяна “знает, что ничего не знает”, але тым часам дзёрзка упэўнена, што “магу ўсё”. Здаецца, ёй не хапае самой дробязі: “Усё магу ў Хрысце, які ўзмацняе мяне” [Філ 4, 13]. Менавіта таму, што “Без Мяне ня можаце рабіць нічога” [Ян 15, 5], нават пяшчотныя эмоцыі Тацяны (“интересуюсь музыкой!”) абцяжарваюцца адчуваннем металу: “больше всего нравится heavy metal”. Між іншым, нашчадкі Каіна сімвалічна рэалізавалі сябе адначасова як “кавалі па метале і музыкі” [Быц 4, 21-22]. Любое слоўнае выказванне, нават у псіхалагічным тэсце, праходзіць праз цензуру свядомасці, таму гэты тэст павінен мець у сабе сродак пераадолення цензуры дзеля ўсталявання больш непасрэднай рэакцыі на асабістую жыццёвую сітуацыю. У нашым выпадку

гэтым сродкам служыць малюнак, альбо піктаграма (мал. 5). Малюнак Таццяны носіць папераджальны характар, бо інтуітыўна адлюстроўвае перажыванні ўнутранага быцця яшчэ да асэнсоўвання яго розумам. Першае, на што звяртае ўвагу даследчык, – гэта кропка ў цэнтры аркуша, якая мусіць мець сваю ідыяграфічную перспектыву, адпаведную перспектыве асобы. Чалавечае Я мусіць прагназаваць дынамічныя (матывы, асацыяцыі) і энергічныя (намеры, пачуцці) з’явы быцця. Так, напрыклад, схема крыжа з’яўляецца аптымальным вырашэннем гэтых спалучэнняў, а яго дэталі падкрэсліваюць індывідуальныя характарыстыкі рэцыпіента. У той жа час «спіраль», што выходзіць з кропкі, адлюстроўвае высокую дынамічны асаблівасці розуму паддоследнага, але розуму, які блукае ў бямежнасці ведаў, што адпавядае філосафам, якіх ніколі не могуць дайсці да пазнання праўды» [2, Цім 1971, 3]. Іншага боку, кропка ў цэнтры аркуша, што атрымлівае сваё развіццё праз «усевідушчае вока», указвае на значную перавагу духоўна-сузіральных намераў асобы над яе індывідуальнай актыўнасцю, якая гатова да большага ўтаймавання цялесных матываў, што адпавядае манасаму вобразу жыцця. Тэндэнцыйна, што Таццяна кропка засталася без змен, што прымусіла даследчыка шукаць рысы яе асабістай дынамікі ў парапунтуацыі, пошук з цэнтральнай кропкай. Ды вось яна! Пад маленькі паперовы караблік – кропка апоры самасвядомасці, паднятая ў бок марных уяўленняў, – такі ж бездапаможны і вольны, як яго гаспадар, але дастаткова самаўпэўнены. Ягоным сведчаць цёмныя, выразныя контуры малюнка: «Я шагнула на карабль, а караблік okazaўся из газеты «Врашней». Побач з караблікам – гара ўзыходзячая, надзея на цвёрдае прыстанішча дзеля адзінокага ветразю, якіяне людскіх жахаў і нягод. Пад уплывам гэтай гары, каменя мусіць перамяніцца і раслінны свет піктаграмаў: дрэвы і кветкі, што сімвалізуюць жыццёвую энергію, дапамагаюць імкненню да свайго шчасця. Але ж, як і выказаная «вера ў поспех», кветка, чым больш падобная на дзюмхавец (як у Таццяны), тым менш адпавядае сталаму намеру жыцця. Так, «палявая кветка» мае ў сабе легкадумную небяспеку дэфларацыі (зрыванне кветкі). Арыгінальнае зад-

войнічанне дзвюх паўсфер у асноўнай лінійкі азначае патэнцыялы лідэрства, схільнасць да панавання, арганізацыйныя здольнасці: «Тромко в трубные трубы трубы». Хаця апушчаныя ўніз галінкі сведчаюць пра шатлікі нявырашаныя праблемы і пачэсваемае адпавяданне крывогі: «Ель, моя ель, ты как Спас на Руси, твой силу отдаленный, будто бы свет удивленной любви, востыгнувшей, неуголенной» (Б. Окуджава). «Ель, ель, ель» – пад «макіяжам» вонкавых спраў і падзей адлюстравана Таццяны прагне «рамана ў пісьмах», пад якім (лічычы на канверце) забяспечыў бы рацыянальнае выкарыстанне пушкінска-дзявочых пачуццяў: «Я Вам пишу, чего же боле». Схема і дэталі малюнка збалансаваны і павярнуты ўправа, што дэманструе перспектывнае выпраменьванне аўтарскай ініцыятывы, не зачыкленай на сваім мінулым, але маючай энергічны запас адаптаванасці да гэтага свету.

Сустрэча з Таццянай праз 5 год пацвердзіла нам абодвум рэлевантнасць інтралагічнага прагнозу яе асобы. Спісаўшы (скачаўшы) з інтэрнэта маладога прафесара, яна рыхтавалася з ім да заморскага жыцця ў надзейнай краіне. Можна б было лічыць, што прэзентацыя адбылася, калі б не самотны спектр яе позірк, пераломлены рэльефным макіяжам твару: «ель, ель, hell».

Мал. 5. Канверт.